

Egy Kossuth-díj története

Nem éltem társasági életet, minden időmet és erőmet az orvosi szolgálat kötelmeinek, a továbbtanulásnak és a tudományos munkának szenteltem. Ezért nem is nősültem meg – vallja magáról egy nyíregyházi orvos.

Már ezek a sorok is gondolkodásra készítetik az embert. Mert felmerül bennünk, hogy itt igaz hivatástudat beszél, egy egész életmű, hiszen aki írta, hatvanéves. S ezúttal nemcsak a sorok mondják el, hanem a munkatársak is, elmondja az a rengeteg munkamennyiség, amit Gerlei Ferenc főorvos végzett életében.

Elmondják maguk a szövettani metszetek, amelyek hatalmas mennyiségben megtalálhatók a metszertárban, évenként és számszerint eltéve, hogy vissza is térhessen rájuk a figyelem, ha kell. Elmondják a tudományos dolgozatok, több mint félszáz, amelyek magyar és külföldi szaklapokban jelentek meg. És az évi tíz alkalommal megtartott klinikopathológiai konferenciák, amelyeken ez a nagy tudású ember elmondja tapasztalatait, megfigyeléseit, és segíti a megye orvosait a továbbképzésben.

Az épület külön áll a nyíregyházi kórház területén. Kórbonctani és kórszövettani osztály – ez a neve. 1956-ban épült, tiszta, friss és pedáns, mint az egész osztály munkája, mint a tudós vezetete egész munka. De azelőtt – talán 1952-ig – együtt dolgozott még két osztály, ez és a laboratórium. S azelőtt a két osztály munkáját végezte Gerlei Ferenc, összehasonlíthatatlanul kevesebb létszámmal, de szívós, nagy energiával, teljes lelkiismerettel. Gyakran találta ott az éjfél munkahelyén, és a kora reggel már köszöntötte. Ugyanígy a vasárnapok is. Ő maga sem egészséges egészen, de most is rengeteget dolgozik. Sokszor vasárnap is.

Mit végez? Mit jelent ez az osztály a kórház életében?

A munkatársak vallanak erről. Tóth József segédorvos: Ez minden osztálynak segít. Nagy felelősség itt dolgozni. Egy borsnyi nagyságú metszet alapján eldönteni, hogy rákos-e a végtag, amelyet aztán amputálni kell, vagy csak jóindulatú daganatos? És véleményezni a legkülönbözőbb eseteket, amelyek alapján aztán az osztályok gyógyítanak.

Fő munkaeszköz a mikroszkóp. És a rengeteg könyv, folyóirat, amelyek a legújabb tudományos

eredményeket adják közre. A könyvtár is a tudósoknak köszönheti, hogy oly nagyra fejlődött. Mert ő élenjár a továbbképzésben, az önképzésben.

Valaki ezt mondta: nagyon okos ember, mindent tud.

Valaki más: nincs precízebb ember nála. Valóság-gal lelkibeteg, ha a boncolásnál más diagnózist állapít meg, mint amellyel beszállították a testet. Eppen ezért az orvosi konferenciák mindig izgalmasak, és rendkívül sok tanulással szolgálnak, hiszen Gerlei beszámol ezekről az esetekről is.

Zékány Pál, a gondnok beszél róla: mindenki tiszteli őt. Szigorú, de nagyon igazságos. Zárkózott, kemény embernek ismeri, aki felületesen ismeri. De tudni kell azt is róla, hogy a gyermekeknek csokoládét ad, húsvétkor a kórházban kivétel nélkül minden női alkalmazottat köszönt, és bár szabadjegy van az autóbuszra, mindig egy csokoládéval fizet az útert, hogy ez se legyen ingyen... Meleg, érző, emberi szívet takar a tudós egyedülvaló zárkózottsága.

A nagy könyv. Ide jegyzi minden reggel a legújabb folyóiratok érdekes cikkeit, téma szerint, betűrendbe, hogy aztán egy esetenél együtt találja az odavonatkozó irodalmat.

Egy pillantás a mikroszkópba, többet mond el az éles szemű, nagy tudású professzornak, mint másnak tízperces vizsgálódás.

Az élettörténete: a munka története. Néhány kiemelkedő állomás, amely inkább a társadalom szempontjából fontos, mint neki, hiszen ő kerüli a népszerűséget: 1936-ban a nyíregyházi kórház kórboncnok-főorvosi teendővel bízzák meg mint alorvost. Itt kezdődik nyíregyházi munkája. 1947-ben egyetemi magántanár lesz, 1953. január elsejétől az orvostudományok kandidátusa, minekutána 1958-ban a Tudományos Tanács felveszi az úgynevezett tudós státusba. 1953-ban Erdemes Orvos kintüntetést kap, 1958-ban Munka Érdemrendet, 1945 óta főorvos, és jelenleg is a megyei tanács egészségügyi és szociálpolitikai állandó bizottságának elnöke.

Valaki azt mondta róla: a kórház lelkiismerete. És tegnapról: Kossuth-díjas tudós.

(Kelet-Magyarország 1961. március 15.)

